

Theologiae; fo. 60, 1588: Petrus Carpentarius Antwerp. Brief UB Leiden, drs. A.Th. Bouwman, 29.11.1990.

Voor A.S.F. 283, fo. 32 zie ook H.J. Witkam, *De dagelijkse zaken van de Leidse Universiteit van 1581-1596*, 1973, no. 2127.

11) Door C.A. Rethaan Macaré wordt vermeld dat Leycester aan 136 uit Antwerpen emigrerende families een vrijgeleide naar Middelburg verleende, *Kronijk van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht* 8 (1852) 32; Briels zegt, waarschijnlijk J.L.M. Eggen volgend, zie diens *De invloed door Zuid-Nederland op Noord-Nederland uitgeoefend eind 16e/begin 17e eeuw*, Gent 1908, 57, dat de 'Pierre Carpentier et sa famille', die 20.8.1586 op vertoog van de Waalse gereformeerde gemeente (nl. van Middelburg - het archief ging in mei 1940 verloren) een vrijgeleide kreeg, 'mogelijk met onze Carpentier identiek is'. De protestantse Antwerpenaren kregen na de capitulatie vier jaar de tijd om van religie te veranderen dan wel te vertrekken. Is het zo mogelijk dat Carpentier vanuit Leiden naar Antwerpen terugkeerde om dan na regeling van zaken definitief weg te gaan, waarschijnlijk lijkt het niet. Voorlopig lijkt dit een naamgenoot te zijn.

12) Brieven van City and County Archivist J. Kennedy van 26.10.1968 en 8.3.1988.

13) Briels beweerde in *Archief Geschiedenis Katholieke Kerk Nederland* (AGKKN) 14 (1972) 293, n.8 dat onze bibliotheek de 1e druk van 1604 bezit. Mijn reproductie van de titelpagina daarvan was (wat ik destijds verzuimde te vermelden, *Hermeneus* 39 (1967/68) t.o.p. 169; zie ook later in *Grepen* bij afb. 9) naar het exemplaar UB Amsterdam 411 E 32. Briels gaf afb. 132 in zijn *Zuidnederlandse boekverkopers*, 1974, naar UB Leiden 1142 B 11. Hij signaleert *ibid.* p. 535, n. 7, ons exemplaar van de tweede druk van 1619, Gem. Bibl. Rotterdam 26 G 45. Waarmee de zaak in orde is gebracht.

14) Voor de term 'Belga' zie G.J. Hoogwerff in *Tijdschrift voor Geschiedenis* 44 (1929) 113 v.v. en J.J. Poelhekke in *Meded. Ned. Hist. Instituut* 31 (1961). Elias Putschius leerde zijn Frans in Hamburg en kwam voor zijn Latijn in 1594 naar Carpentier, in Stade en dan 'in Holland': Adamus Melchior, *Vitae philosophorum Germanorum*, 3e dr., 1705, 212b. In 1599 in Leiden aangekomen, stierf hij 1608.

15) Valerius Andreae, *Bibliographia Belgica*, ²1643, p. 729 schreef (waarschijnlijk was Jan van den Velde's Spieghel der Schrijfconste III zijn bron): 'Petrus Carpenterius Antverpiensis, rector primum scholae Noortwicanae, deinde Roterodamensis.' J.W. te Water, *Kort Verhaal der Reformatie in Zeeland* (1766) 113 vatte 'Noortwicanus' op als 'van Norwich'; waarbij hij niet zag dat bij Gruterus stond dat hij was 'rector scholae Norvicensis' (over deze rector te Norwich zie L. Forster, *Janus Gruter's English Years*, 1967). Kan nam, p. 632 en noot, de foutieve verklaring over. Dozy, p. 9, wees erop, dat Te Water's misvatting werd veroorzaakt doordat de rol van Noordwijk, preciseer: van Noordwijk-Binnen, als vestigingsplaats van scholen hem onbekend was.